

ШОЪЛ ТАВЫСЫ

РЕСПУБЛИКАЛЫК
ЯМАГАТ-ПОЛИТИКАЛЫК ГАЗЕТА

ГОЛОС СТЕПИ

РЕСПУБЛИКАНСКАЯ
ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

№ 39 (8623)

29 СЕНТЯБРЬ

2016 йыл

КИШИ ЮМА

КЫРК КИЙИК

1931-нши йылдан алып шыгады

БАБТИРЛИК

Дайымларга калган йигерлик

Анадынъ юреги... Не зат ыткермейди ол ызыннен? Кайдай сынавлардан, кайгылардан ыттип, яшамага, аьветлерининъ коьзлерине тынышсызланьп карамага, оларга суьйинмеге амал табады.

Тек янъыларда мага «аьлиги заманнынъ баьтири» деген темага эссе язбага туьсти. Мен ызымнинъ аьлиги заманда да, аьвелгиде де баьтирлер ыьзден, танъ аьдемлер болганлар деген ойымды яздым. Сол да дурыс тувьл ма, баьтирлер бизим касымызда, олар ыьз юреклерине тынълап, баьтирлик этедилер эм сол баьтирликти, йигерликте келеектеги неси́лге асаба этип дайымларга калдырадылар.

Буьгуьнлерде терроризм бизим биринши эм коркынышлы яв болады. Сол явды кыйын енъмеге, террористлер колларыннан бизим ясларымыз ыьледилер. Ясларымыз янларын аямай ата-бабалардан калган тувган еримизди коршалайдылар, олар баьтирлик, Аталыкка суьйим деген баалыклар негизинде тербияланганлар.

Магомед Нурбагандов. Полиция лейтенанты. Яйдынъ яркыраган куьнинде яс янын алганлар огырсыз караклар. Не уьшин? Кимнинъ алдында куьнали яс? Кимге яманлык эткен? Полиция куллыкшысы болып куьнали де болып калдыма? Кайдай ыьзлер табайым анадынъ карага боялган тастары, атадынъ кайгылы мунълы юзи алдында айтпага? Кай-

тип ыьз кайгымды, янымдагы дертимди тоькпеге амал табайым? Огырсыз наьлет болгыр каракларга кайдай ыьзлер айтайым? Йок ыьзлерим, тек сол дагестан ястынъ алдында тизимди де, басымды да иемен. Аьжелдинъ коьзине карамага коркпай, куьлледен басын да, юрегин де акашпай, ис йолдасларына «Исленъыз, йолдаслар» деп шакырув эткени уллы баьтирлик тувьл ма?

Магомедтинъ баьтирлиги белгиленмей калмады, мынълаган онынъ замандаслары, тенълер, савлай россиянлылар оны баьтир деп санайдылар. Полиция лейтенанты Магомед Нурбагандов Россия Федерациясынынъ Президентининъ Указы ман ис борышын толтырувда баьтирлик эм йигерлик коьрсеткени уьшин Россия Баьтири деген атка тийисли болган.

Россия Баьтири. Коллары ман сыйпайды Кумсият Нурбагандова увьлына берилген савгады, сол савга Нурбагандовлардынъ аьлинде неси́лден-неси́лге коьшип, иеси акында дайымлык эс болып турагьына биревимиз де шекленмеймиз.

Магомедтинъ баьтирлиги баьримизге де баалы, ол дайымларга – аьлиги заманнынъ уьйкен арыптан Баьтири.

Г. БЕКМУРАТОВА.

Суьвретте: М.Нурбагандовтынъ атанасына РФ Президенти В. Путин йогары савга тапшырады.

СЕССИЯ

Маьнели сораьлар ойласылган

Янъыларда «Ногайский район» МО администрациясынынъ кеьтеслер залында «Ногайский район» МО Депутатлар йыйынынынъ кезекли 33-нши сессиясы болып ыткен.

Сессиядынъ куьн йосыгында «Ногайский район» МО Уставынынъ проектин янъы редакциясында каьыл этуьв сораь бойынша район Депутатлар йыйынынынъ председателининъ орынбасары Адильхан Янмурзаев шыгып соьйлеген. Район администрациясынынъ аькимбасынынъ куллыгын юритуьвши Рашид Шангереев «Муниципаллык образованийесининъ 2015-2018-нши йылларга экономикалык эм социаллык ыьрленуьв комплексли программасы акында» деген Депутатлар йыйынынынъ сессиясынынъ 2015-нши йыл 29-ншы июниндеги 153-нши номерли карарынынъ толтырылувы акында информация ман таныстырды. «2016-2020-ншы йылларга «Ногайский район» МО яшавшыларынынъ

ыхтыярлар билимин эм ыхтыярлар анъламын ыьрленуьв бойынша комплексли шаралар» деп аталган программады беркитуьв акында район администрациясынынъ юрист сораьлары бойынша бас специалисти Арсен Кокоев анълатув эткен.

Соны ман бирге сессиядынъ барысында ыхтыярлык тергевлерди ыткеруьв уьшин Ногай район прокуратурасына нормативлык ыхтыярлар актларын эткеруьвдинъ йорыгы акында положениеди, район Депутатлар йыйынынынъ регламентин, «Ногайский район» МО администрациясынынъ муьлк реестрин беркитуьв, район бюджетине 2016-ншы йылга туьрленислер киргистуьв акында сораьлар ойласылган.

Район депутатлары сессиядынъ куьн йосыгына шыгарылган сораьларды ойла-сып болып, тийисли карарлар каьыл эттилер.

Кутлаймыз!

Россия Федерациясынынъ Федераллык Йыйынынынъ Государстволык Думасына Дагестан Республикасынынъ 10-ншы номерли Сырт сайлав округыннан депутат болып сайланган У.Умахановты, Дагестан Республикасынынъ Халк Йыйынына депутатлар этилинип сайланган М.Мамаевти эм М.Авезовты.

Оьрметли Умахан Гаджимагомедович!

Сыйлы Мурат Зулькапиевич эм Мурзадин Алибекович!

Сизди редакциямыз атыннан элимиздинъ эм республикамыздынъ ыьр законотательлик органларына депутатлар болып сайланувынъыз бан кутлаймыз.

Оьткен сайлавларда сизинъ аьр биринъизге сайлавылардынъ энъ коьп тавыслары берилген. Соьйтип аьр бир сайлавы келеектеги 5 йыллар ишинде Россияда, Дагестанда, сонынъ санында Ногай районымызда ийги туьрленислер

болар деп уьмит этедилер. Сондай йога-ры халк сенимлигин сиз уьйкен яваплык, белсенли депутатлык аьрекетинъыз бен акларсыз деп сенемиз.

Сизге депутатлык исинъизде бийик ыьр уьстинликлерди, берк ден савлыкты, аьеллеринъизде эмишликти, ыьзлеринъыз ара тил бирликти, наьсинти йораймыз.

«Шоьл тавысы» республикалык газетасынынъ редакциясы.

Ногай районынынъ сыйлы яшавшылары, аяьлы ветеранлар!

Савлай Россия ман бирге бизим район уьйкен байрамды – Эсли аьдемлер куьнин карсы алады. Буьгуьнлерде Россиядынъ аьр бесинши яшавшысы - тийисли тыншаювда. Бу куьн маьнели эм ярасыклы – биз ак юректен атаналарымызды, насихатшыларымызды сыйлаймыз, олар бизим яшавымызды туььзгенлер, биз олар ман ыьктемсиймиз.

Сыйлы ветеранлар, Сизге энъ де маьнелиси – коьплеген йылларга ден савлык, сизинъ юьвкларынъыз Сизге эс этип, йылуьвлыкка ораганын йорайман. Бизге сизинъ сулыбынъыз, акылынъыз, сизинъ суьйикли юреклеринъыз аьр заман керек. Коьнъилинъыз коьтеринъки болсын - буьгуьн эм аьр дайым!

К. ЯНБУЛАТОВ,

«Ногайский район» МО аькимбасы.

Сыйлы окытуьшылар, педагогика исининъ куллыкшылары эм ветеранлары!

Сизди ак юректен кеспи байрамынъыз бан кутлаймыз! Сол куьн биз ыьз яшавын элимиздинъ келеектегисине багыслаган аьдемлерге ыьрмет этемиз. Ол ыспайы ыьзлер де тувьл, неге десе окытуьшылар енъил болмаган, ама бек сыйлы эм савалпы исти – Россиядынъ яс неси́ллерин тербиялав эм окытув аьрекетин толтырадылар.

Сизинъ исинъиздинъ бас сырагысы – ол сизинъ кызыклы эм янъы кепте ойлап билетаган выпускниклеринъыз, ыьз эли-

нинъ яс граждандлары.

Енъил болмаган куллыгынъыз уьшин, баалы окытуьшылар, сизинъ алдынъызда бас иемиз! Сизге ис аьрекетинъизде янъы уьстинликлерди, эмишликти, берк ден савлыкты, тынышлыкты эм макулласуьвлыкты, сенимлеринъызди аклап болатеган, кыйынынъыз уьшин сизге разы болган эм алдыга ымтылган окуьшыларды йорайман!

К. ЯНБУЛАТОВ,

«Ногайский район» МО аькимбасы.

Ногай районынынъ сыйлы яшавшылары, соьгьс эм ис ветеранлары, эсли аьдемлер!

Сизди ак юректен Эсли аьдемлер куьни мен кутлайман, йылы йоравларымды айтаман.

Казан айдынъ биринши куьнинде биз ясуьйкенлеримизди кутлаймыз, олардынъ аркасы ман, олардынъ исини мен туьзилген эм ыьрленген бизим элимиз. Уьйкен неси́лдинъ аьдемлери элимизди саклаганлар, бизим юреклеримизде ясуьйкенлеримиз уьшин ыьктемлик сезими аьр заманда таза эм уллы. Буьгуьнлерде де эсли инсанлар ямагат яшавында белсен катнасадылар, бизге соьзи мен, исини

мен коьмек этедилер, маданият-тарих аьдетлерди, анъ байлыкларды саклайдылар.

Аяьлы бизим ясуьйкенлеримиз! Сизге Ногай районынынъ туьзилуьвине, ыьрленуьвине салдарлы уьлис косканынъыз уьшин, шыдамлык, суьйим, ийги ислер уьшин разылык билдиремен. Коьплеген йылларга берк ден савлык, таьвесилмес наьсин эм онъайлык йорайман.

З. АДЖИБАЙРАМОВ,

«село Терекли-Мектеб» МО СП аькимбасы.

Сыйлы окытуьшылар, школага дейимги окув учреждениелерининъ педагоглары, педагогикалык исининъ ветеранлары!

Ак юректен сизди кеспилик байрам ман кутлайман. Окытуьшыдынъ аьрекетин энъ сыйлы, яратуьшылык пан бардырылатаган кеспилердинъ бириси, соны ман бирге ыьзи – кыйынлы эм яваплы. Куьн сайын окытуьшы ийги аркады тербиялав уьстинде куллык этип келеди. Ол балаларга яхшы ман яман-ды айырып уьйретеди, ясуьйкенлерди сыйлав кереги акында айтады.

Буьгуьн сиз окытуьшылар, бизим еримиздинъ, савлай Россиядынъ келеектегисин юри-теек аьдемлерди тербиялайсыз.

Бизим Терекли-Мектеб авьлымыздынъ окув учреждениелеринде бек акылы окытуьшылары окуьшыларга билим

бередилер. Солардынъ ишинде ыьз ислерининъ усталары, бир неше ыькмет савгаларынынъ иелери, Билимлендируьвдинъ ат казанган окытуьшылары, туьрли конкурс-лардынъ енъуьвшилери эм сондай баскалар.

Буьгуьн сизинъ кеспилик байрамынъызда, сизге тек яхшылыклар, тыныш болмаган исинъизде шыдамлыкты, уьстинликлерди йорайман. Бу куьн сизге тек ийги разылык соьзлер айтылсынлар. Ден савлык сизге эм яшав ийгиликлери.

З. АДЖИБАЙРАМОВ,

«село Терекли-Мектеб» СП МО аькимбасы.

Сыйлы сенинъ атынъ

Окытувшы – ол ким, кайдай болмага керек? Меним коъз алдыма озымди окыткан окытувшылар озлерининъ терен билимлери, арасында куълемсиреви эм каты сусы ман келедилер. Алдынгы заманларда окытувшыга карап бир бала тувыл экеш, онынъ ата-анасы сойилемеге ийменетаган эди. Буьгуьн, болса да окытувшылардынъ кеспилик байрамы алдында айтпага да суймеген эдим, ама энди сондай мырсат болмай калмага да болар, окытувшыга балалардынъ, олардынъ ата-аналарынынъ катнаслыгы туьрленген. Онынъ себебин таппайман. Яде заман озъ себеплигинъ этеди, яде окытувшылар баска болганлар...

Окытувшы- окып, язып уйиретуьвши, билим дуньясына алып баруьвши. Балалардынъ кепленуьвинде онынъ аз болмаган уьлиси бар. Аьлиги школа балаларды, озъ исин суйьген окытувшылардынъ аркасында тирелип турады.

Меним тувьп-оьскен Орта-Тобье авьлымнынъ школы оьлшемине коьре уйкен тувьл, ама мунда бар куьшин аямай, аьрекетин юритетеган, оьзлерининъ яратуьшылык ислери мен аьр балалардынъ юрегине етип, аьр бириси-

нинъ касиетин ашыклап бола-таган окытувшылар ислерин бардырадылар. Алдымызда окытувшылардынъ кеспилик байрамы, сол куьн алдында мен озъ авьлымнынъ школынынъ окытувшыларын ак юректен байрам ман кутлап, аьр бирисине кеспилик усталыкты, уьстинликлерди, бир заманда да окытувшы кеспи-сининъ сыйын йоймай бардырганын йорайман.

Школамызда билим-ли, талаплы окытувшылар аз тувьл, солардынъ бири-си – тарих эм обществозна-

ние сабагыннан окытувшысы Курасхан Сейдахмет кызы Зарманбетова.

Курасхан Зарманбетова авьлымыздынъ школысын окып битирген, онынъ озьининъ анасы, суйькли окытувшылары ога кеспи сайлауда уьлги болган.

Солай болганда, Курасхан ана йолын кувган. Анасынынъ окытувшылык аьрекетин коьрип тербияланган кызалак буьгуьнлерде де озъ исин ийги бардырмага шалысады. Ол ис аьрекетин Ставрополь крайыннынъ Абрам-Тобье авьлында баслаган эди. Аьли болса, йьрма йылдан бери авьл школысында куллык этеди. Ол балалар ман туьрли шараларга коьп яратуьшылык ислер аьзирлейди. Катнаскан ерлерде уьстинликлерге де етиседи. Оьзи Дагестан Республикасыннынъ Президент грантынынъ иеси де болган.

Курасхан Зарманбетова ис коллективи, окуьшылары, олардынъ ата-аналары алдыларында озъ иси мен сый казанган окытувшы. Аьли де алдыда Курасханнынъ уьстинликлерине суйьинермиз, а буьгуьн болса, окытувшылардынъ кеспилик байрамы алдында яратуьшылык оьрленуьвди, ден савлыкты йорайман.

БИЗИМ ХАБАРШЫ.
Сувьретте: К. Зарманбетова (оньода).

Бактысын билимлендируьвге багыслады

Кумлы авьл орта мектебинде коьп йьллар бойы Улангерек Аджиманбетовна Динашева окытувшылык аьрекетин юритип келеди. 1968-нши йыл Хасавюрт каласындагы педучилищеди тамамлаган сонъ, оны тувган Кумлы авьлынынъ мектебине куллык этпеге йибередилер. Орта билим алып калмай, ол сол ок йыл Махачкаладагы педуниверситетине заочно туьседи. 1970-нши йыл ол йогары классларда математика эм физика дерислерин юритип баслайды. Коьп йьллар узагы сыйлы окытувшы профком председатели аьрекетин уйгынлы юритип келди. Суйьген исинде яваплыгы, суьлпылыгы ман баскаланып келген окытувшы-кысаяклыга «РФ халк билимлендируьвининъ сыйлы куллыкшысы» деген аты берилген. Ол «Профсоюз туьзилуьвининъ 100 йьллыгына» деген савгасынынъ иеси де болады. Онынъ пайдалы исинде коьрсеткен етимислери акында коьплеген сый грамоталары да шайьтлайдылар. Окытувшы кысаяклыдынъ исининъ етимиси – онынъ окыткан окытувшылары, олардынъ уьстинликлери болады. Айтпага онынъ биринши выпускнынъ окуьшылары Е.Шандавов, М. Елманбетова, Я. Динашев, А. Аджатаева, К. Кулушева, У. Шандавова, А. Елманбетова эм сондай баскалар онынъ йолын алып, туьрли мектеблерде окытувшылык аьрекетин толтырып келедилер.

Ис йьлларынынъ ишинде Улангерек Аджиманбетовна ис йолдаслары, окуьшылары, ата-аналары, авьл яшавшылары агыннан сый-абырайды казанып келди.

Суьлпылы окытувшы озьининъ куллык-суьберлиги эм кайратлыгы ман, аьр куьн сайын мектеб босагасын басып, халкын билимлендируьвге багысланган исине яваплы каравы ман окуьшылардынъ билимге суйь-

мин оьстирип, тербиялап келеди. Улангерек Аджиманбетовна окуьшылар математика дерисиннен толы билим алын деген мырад пан, окуьшыдан аьр бир берилген борышка шешуьв алгоритмин туьзгенин талаплайды. Ол тыскы иси мен, математикадан туьрли шаралар озгаруьв ман, косымша куллык этуьви мен окуьшылардынъ дериске кызык-сынуьвн оьстирип келеди.

Улангерек Аджиманбетовна яньыларда озьининъ 70 йьллык мерекесин белгиледи. Ол 48 йыл бойы халкына, элине билимлендируьвде эткен исине алаллыгын коьрсетип келди. Онынъ йолын ызлап, онынъ окуьшылары да халкын билимлендируьвде озъ уьлислерин косып келедилер. А ол зат окытувшыга уйкен наьсип!

Г. НУРДИНОВА.
Сувьретте: У. Динашева.

Уйкен ниет кишкейден басланады

Аьр бир окытувшыдынъ оьз заманында ога билимге йол ашкан окытувшылары да болган. Авьлдасымыз Секерхан Мезеевна Оразбаева уьшин энъ биринши окытувшыдынъ келбети –ол озьининъ анасы Патима Отемисовна Оразалиева эди. Патима-абай (яткан ери ярк болсын) кайнаган каты согыс йьлларында Исмаил авьлында окытувшы болып куллык эткен. Онынъ синълиси Саниет те окытувшы болган.

...Ол Терекли-Мектеб авьлынынъ А.Джанибеков атындагы орта школысын 1970-нши йылда окып кутарып ок, Дагестан патшалык педгогикалык институтыннынъ физика-математикалык факультетине окуьвга туьседи. Соны 1976-нши йылда уьстинликлери окып битиреди эм сол йыл ок оны Кумлы авьл орта школына математика дерисининъ окытувшысы этип йибередилер. Сонда ол 10 йыл узагында ислейди, школадынъ окуьв ягыннан завучы да болады. Кумлы авьл школынынъ директоры Оьзбек Мурзаевтен белгили окытувшыларыннан ийги ис суьлпыларын алган.

С.Оразбаева 1986-нши йылда тувган авьлына кайтады. 1987-нши йылдынъ февралиннен алып буьгуьнге дейим Ногай районнынъ билимлендируьв боьлигинде методист болып ислейди. Аьлиги замандагы билимлендируьв боьлигининъ етекшиси Кайтархан Отегенова ман 16 йыл, методист йолдасы Минат Джуманбетова ман 20 йыл бирге ислеп келедилер.

– Коллектив ийги, – дейди С.Оразбаева, – район школаларынынъ яс окытувшыларына керекли ярдам этемиз, школаларды яньы окуьв китаплери мен канагатлаймыз. Быйыл 1-4-нши класслар окуьшылары уьшин Черкесск каладан ногай тилининъ яньы окуьв китаплерин аькелемиз.

Секерхан Мезеевна уьшин быйылгы Окытувшы куьни эки кабат байрам, неге десе ол район билимлендируьв тармагын-да куллык эткенли август айында тувра 40 йыл толды. Ол коьп йьллык алал иси уьшин 1985-нши йылда СССР билимлендируьв министрствосынынъ Сый грамотасы ман савгаланган. Сол грамота ога сонъында «Ис ветераны» деген атты алмага амал берген. 2001-нши йылда ога Дагестан Республикасыннынъ ат казанган окы-

тувшысы деген сыйлы ат тапшырылган. Ногай район администрациясыннан да бир неше кере грамоталар эм разылыклар ман савгаланган.

Окытувшыдынъ кайдай окытувшы экенине бас белги – ол ал деп озьи асыраган балаларынынъ оьсуьви эм оьсип кайдай аьдем болуьви деген белгили совет академиги Д. Лихачев. Секерхан Мезеевна эри мен бирге 2 баласын асырап оьстирген. Уьлы Арсланбек А.Джанибеков атындагы, кызы Эльмира Кадрия атындагы школаларды алтын медальлерге окып кутарганлар. Арсланбек сонъында Саратовтагы медуниверситеттинъ стоматология факультетин битирип, аьли 10 йылдан бери Энгельс каладынъ клиникасында хирург-стоматолог болып ислейди. Эльмира да сол ок Саратовта РФ Президентиндеги П.Столыпин атындагы Поволжский академиясыннынъ экономика эм управление факультетин кутылган. Буьгуьнлерде Москвада куллык этеди.

Кайсы бир аьдемнинъ уйкен яхшылык ниети кишкей заттан басланады – ал деп озьининъ ювык аьдемлерине яхшылык йоравдан. Ама бара-бара сол ийги ниет кенъееди, ол онынъ балаларыннан уныкларына, олардан баска аьдемлерге, сав элге ййылады.

М. ХАНОВ.
Сувьретте: С. Оразбаева.

Мектебимиздинъ етекшиси

Арухан Бегалиевна Байманбетова – Кара-Сув авьл орта мектебининъ етекшиси болып тек 6 йыл куллык этеди. Ондай аьдемлер акында: «Яс болса да бас», – деп айтылады. Оьзининъ танъ хасиети мен, аьдемшилиги мен Арухан Бегалиевна ясуйкеннинъ де, яс кишкейдинъ де коьньилин табады, олардынъ тилин де, ниетин де бириктирип болады.

Етекши бола туьрып, Арухан Бегалиевна аьр бир окытувшыдынъ тек мектебпен байланыслы кайгысын тувьл, ама баска каьрлерин де шегеди.

Бизим басшымыз озьиде баьри окытувшыларга коьрим. Мине бир неше йылдан бери ол «Келеектегиге абыт» деген конкурста катнасып, биринши орынды алып келеди. Оннан баскалай, 2012-нши йылдынъ 22-нши ноябринде ол 6-ншы класс окуьшысы София Ком-

паева ман (онынъ илми иси «Ногай тотемлери. Балалык белгиси» деп аталган эди) Ставрополь каласында оьткерилген конкурста катнасып, енъуьвши болганлар. Оьткен 2015-нши йылда А.Байманбетованынъ 7-нши класс окуьшысы Алтынай Байманбетова Ставропольде болып озган йогарыда белгиленген конкурста биринши орынды алып, сонъ 2016-ншы йылдынъ март айында Москвадагы бу конкурстынъ Савлайроссиялык кезегинде катнасты. Алтынай аьли яс болса да, ногай халктынъ маданиятын билимли, етимисли кепте коьрсетип эм яклап болды. Ол бизге уйкен куьез.

Мектебимиздинъ етекшиси акында тек йьлы созлар айтпага боламыз. Арухан Бегалиевна сабыр кылыклы, юмсак соьзли, аьдемлерге аьдемшилик пен карайтаган, озъ исин тебен-

тели юритетаган кысаяклы. Оьзининъ сондай хасиет белгилери мен ол коллективте уйкен сый казанган етекши. Арухан Бегалиевнады келеятырган Окытувшы куьни мен кутлаймыз, ога уйкен уьстинликти, ден савлыкты, ис йолдаслары арасында энди де коьп сый-оьрметти казанганын йораймыз.

Кара-Сув школынынъ ис коллективи.
Сувьретте: А. Байманбетова.

ТОЪГЕРЕК СТОЛ

Ямагаттынъ ыткыр маъселелерининъ бириси

ДР Аькимбасынынъ буйрыгына коьре, сентябрь айы ишинде терроризмге карсылык эм соны йок этувъ темасына багысланган шаралар республикада окуп учреждениелеринде озгарылмага керек эди.

Буйгуьнлерде республикамыздынъ, сонынъ ишинде районымыздынъ школаларында да терроризм темасына багысланган дерислер, тогерекек столлар уьстинликли озгарыладылар. Янъыларда А-Х. Джанибеков атындагы школасында окутувшы Эльбике Валиева 10-ншы «б» класс окувшылары ман «Терроризм- аьлиги яшавдынъ кавыфлыгы» деген тема бойынша тоьгерекек стол озгарды. Сонынъ катнасувшылары оьз алдыларына «Терроризмди тамырыннан тайдырмага болама экен?», – деген сораьды салдылар эм тоьгерекек столдынъ барысы бойынша сол сораьга явап бермеге де шалыстылар. Окувшылар терроризм тарихи, оьрленуьви акында хабарладылар, дуьня бойынша болган терактлар санларын келтирдилер, ИГИЛ организациясы акында оьз ойлары ман боьлистилери.

Солай ок, тоьгерекек столда «Ногайский район» МО администрациясындагы АТК етекшиси А. Межитов, СГА етекшиси Б. Джумакаева, ПДН инспекторы Р.Рахмедов, ФСБ ваькили К.Махмудов конак болып катнастылар эм оьз ойлары ман боьлистилери.

Тема бойынша окувшылар бек белсен кепте эрислесуьвлерге туьстилер. Оьз ойларын мысаллар келтирип, айтып болдылар. Терроризм кайсы яктан бас алганы акында соьйленди. А.Межитов окувшыларга коьп сораьлар берип, оьзининъ билгенин де аямай айтып озды. Ол оьзининъ ойын, окувшы Айшат Джумаева оьз ойын якламага шалыстылар.

Айшаттынъ эткен докладына коьре, ол США элинде эм сондай баска эллер бойынша болатан терактлардынъ маьнеси уьйкен деп санайды, а Амирхан Межитов бизим

республикамызда да туьрли йылларда болган терактлар да солар ман бир сырада деген ойын айтады.

Элбетте, аьр аьдемнинъ яшавы баалы эм маьнели. Терроризм элимизге, сонынъ ишинде аьр бир аьдемнинъ яшавына, шапкынлык этеди. Бу эки- аьлиги эм келеектеги яшавдынъ билимли аьдемлерининъ эрислесуьвин эсире туьрып, менде де оьз ой туьды. Дагестан Республикасы, Ногай районы, бизим туьган авылымыз, элбетте, бизге юьвык эм баалы. Мунда аьр кишкей кесек ер, аьдем бизге керек, йойсак зарар келтириледи, ама, меним ойыма коьре, республикада болган теракт пан, айтпага, США-да 2001-ншы йылдынъ 11-нши сентябринде болган теракттынъ баскалыгы бар. Мунда аьдем яшавына орманлыкта юьрген карак шапкынлык этетаган болса, США-да бир неше йыллар узагында аьзирленген, йогары сулыбы болган террорист куьплерининъ етекшилер мен озгарылгандай сезиледи, бу ерде кир политикалык ниетлер яшавга шыгарылганлар. Бу меним ойым, баскаларга оьз ойымды ябыстырмага шалыспайман.

Буйгуьнги шара катнасувшыларынынъ оьз ойлары бар эдилер, болса да аьр кайсысыннынъ да юьреги, сондай дуьрыс туьыл йолга ясларымыздынъ туьсуьвине, авырыйтаганы белгиленмей болмады. Ойлар туьрли болса да, ниет бир – терроризмди тамырыннан тайдырмага шалысуьв.

Терроризм темасына багысланган тоьгерекек стол бек аьруьв оьгтти. Балалар белсен катнаспага шалыстылар. Сондай шаралардынъ оьтуьви тек окувшыларга туьыл, бизим оьзимизге де бек пайдалы. «Ногайский район» МО администрациясындагы АТК да оьз куьлыгын тийисли кепте юри-теди.

Г. САГИНДИКОВА.

Суьврете: тоьгерекек стол озгарылган шакта.

ТЕРИСЛИК КОЪЗ АЛДЫМЫЗДА

Маданият дережеси айлак тоьмен

Мен куьн сайын Баьтирлер Аллеясы ман куьлыкка бараман, куьнимнинъ де, яшавымнынъ да яргысы сонда оьтеди деп айтсам бир янъылыс та болмас. Коьз алдымда – данькы баьтирлеримиз, ойнап юьрген саьбийлер, бос заманын толтырып, кыдырып келген яслар эм ясуьйкенлер. Тек туьнегуьнлерде Аллеяга сыйырлар киредилер, ярасыкы еримизди отлак этпеге туьрылар деп те тынышсызландым. Савболсын авылымыздынъ аькимбасы Зейдулла Курманович Аджибайрамов, ол тез туьзетти сол аьллерди – капылар мал кирместей этип онъланьп салындылар. Соьйтип Аллеяга шешекейлер шашылды, сыйырлар да йок болды. Кеш арада шыксанъ, ярасыкы этилип йогарыдагы шырактар да яндылар. Кеште сол ерден юьргеде де корпайсынъ. Аллеядынъ

ишинде кафе де аьрекетлеп баслады. Сол да тийисли кепте юритилсе, яман зат туьыл. Кафединъ иеси Расул Кокенеев ер аьзирлеп, онълап, аькелип кызыл гуьллер шашты. Онынъ каравы ман йогардагы шырактар да соьнмей янадылар. Администрация куьлыкшылары келип оьленди кыркадылар, тазалайдылар тоьгерекек.

Булай алып карасанъ, баьри зат та ийги. Тек бар сондай аьдемлер, сол затты коьтереалмайдылар. Олар кайдай намысыз болмага керек деп ойлайман, бир кешединъ ишинде аллея капыларын ашып (сыйырлар оьзлери оны не этсе де ашып болмайдылар), баьри кызыл гуьллерди де ашатканлар. Янъы шыгып келеяткан шешекейлер йок болып калган. Ашув туьыл ма?

Янъыларда куьлыкка бара-

ятканда, Расул Кокенеевтинъ шырактардынъ бузылган сиселерин йыйнап турганын коьрип, не болган деп сораьдым. Расул айтпага соьз таппай калды, кешелеп биревлер келип, шырактарды бузып кеткенлер. Кайда баратаган зат ол оьзи?!

Ким этеди сол затларды? Биз оьзимиз деп ойлайман. Баска ерден келип, шырактарды бузып, сыйырларга шешекейлерди бирев де ашатпайтагандыр ша? Оьзимизге сондай ийги затларды коьп коьрмек не болады? Авыл аькимбасы аьр бир шырактынъ астына аьдем салып уьлгирмейди яде полиция боьлик етекшиси аьр бир капыга бирер полицейский салып болмайды. Сол бакылшылыкты коьйык, маданиятмыздынъ айлак та тоьмен дережеде экенин коьрсетпейик.

Г. БЕКМУРАТОВА.

МЕРЕКЕ

Иси мен халкына пайдалы

Ногайда емис теректи карав керек, исши аьдемди сыйлав керек деп босына айтпаганлар.

Исши аьдемлердинъ бириси болады Терекли –Мектеб авыл яшавшысы Енали Койбагарович Янгишиев. Ол 1956-ншы йылдынъ 27-нши августында Терекли –Мектеб авылында Койбагар эм Хадижаттынъ коьп балалы аьелинде туьган. Онынъ аьелинде 11

бала эди. Куьлыкка ол бала шагыннан алып уьйренеди.

Аьлиги А. Джанибеков атындагы мектебинде окувын тамамлап, ол Кизляр каласынынъ коьлик айдаь курсларында билим алып кайтады.

Эли Еналиди аьскер сырасына эр борышын толтырмага шакырады. Ол киели борышын намыслы толтырып, туьган ногай шоьлине келеди.

Районга келуьви мен де ол

МЖС, ПМК эм сондай баска организацияларында коьлик айдап, элине пайда аькеledi. Кайда ислесе де, Енали Койбагарович исине толы яваплык пан карап келеди.

Енали Янгишиев «село Терекли-Мектеб» СП МО администрациясынынъ уьшинши кере сайланган авыл йыйыныннынъ депутаты, баска болып завхоз аьрекетин яваплы толтырып келеди. Администрацияда аьрекет этувъ йылларында, ийги иси уьшин ол коьп кере авыл эм район администрация ягыннан сый грамоталарына, разылык хатларына тийисли болып келген.

1978-нши йыл ногай яс Кизляр районынынъ Сангиши авылынынъ сылуьв кызы Болдыбийке мен аьел курады. Сол татым аьелинде Эльмира, Гульмира, Ахмед аьвлетлери туьдылар. Олар да аьр кайсысы йогары билим алып, суьйген ислери бойынша аьрекет этедилер.

Енали мен Болдыбийкединъ куьезин 9 уныклары боьлип келедилер.

Сыйлы бавшы Енали Янгишиев янъыларда оьзининъ 60 йыллык мерекесин белгиледи. Буйгуьнлерде де ол оьз суьйген иси мен элине, халкына пайдалы болып келеди.

Енали Янгишиев алдынгы Терекли-Мектеб авыл аькимбасы А. Байманбетовтынъ етекшилиги мен бир неше аьдемнен туьзилген исши куьбин туьзип, авыл паркын кайтадан янъыртып баслады. сол ийги аьрекетин ол буйгуьнлерде де бардырып келеди.

Г. НУРДИНОВА.

Суьврете: Е. Янгишиев.

Бактысын журналистика ман байлаган

«Ногай давысы» газетасынын бас редакторы КЧР-дын ат казанган маданият куллыкшысы РФ журналистлер союзунун агзасы Алтынай Атуова коыптен журналистика ман бактысын байлап келгенли коып йыллар болады.

Ол Карашай-Шеркеш еринде орынласкан Эркин-Юрт авылында 1966-ншы йылдын 5 –нши октябринде тувган. Сол ок ерли мектебте билим алады. Мектебте окыган йылларда аьрекет эткен «Сокпак» деген адабият-художестволык кружогына язылып, юрип баслайды. Кружок юритувшиси, йыравшы Римма Утемисова онын язганларын айырып алып, сол йылларда «Ленин йолы» деп аталып шыгатаган газетага йибере-таган болган. Ол кружок катнасувшысы болып мектебте, авылда оьткен шаралары, оьзгерислери, согыс эм ис ветеранлары, авылдын белгили аьдемлери, аьеллери акында кишкей хабарлар язып, билдирувлер этип келген. Солардын ийгилери айырылып газета бетлеринде баспаланганлар. Сол йылларда Р.Утемисова кружок катнасувшыларын газета редакциясына конакка да аькетеди. Белки сол заман яс кызда журналист болмага деген ой тувган болар. Сол йылларда Карашай-Шеркеш еринде журналистика болиги ашылмаган эди. Уйдегилери кызга Карашай-Шеркеш педуниверситетин тамамлап, оннан сонь газе-

тада куллык этпеге бола-яксын деген маслагатын бердилер. КЧГПИ-де окув йылларында ол журналистикадан факультативке юрип баслайды.

Партия обкомы сол йылларда Карашай-Шеркеш Республикасында телевидение ашпага ойланды. Обком етекшилери институт етекшилери мен аьр бир миллеттен доьрт студент айырып, Ленинград каласынын патшалык университетине йибермеге токтастылар. Ногай миллетинен сол заман Алтынай Атуовады айырадылар. 1991-нши йыл КЧГПИ-де журналистика болиги ашылады. Эм 1992-нши йыл КЧГПИ-динь журналистика болигинде Ленинград каласында йогары билим алган А.Атуова студентлерге журналистикадын тарихи деген дерисин берип баслайды. (Сол йылларда ол студент шакларымда мени де журналистикадын тарихи дерисиннен окуткан.) 1993-нши йыл кыскажылы телевидениеде де куллык этип баслайды. Сол ок йыллар телевидениеде миллет тиллеринде коьрсетувлер берилип басланады, эм ана тилинде передача-лар да юритиледи. Эки йыл ол ногай тилинде телеберу-влер болигин етекшилейди эм юритеди. Ама оны ашпага уьшин кеспили кадрлар керек болган.

Телевидение етекшилери ногай кызды Россия телевидениесининь биринши каналына уйьренмеге йибердилер.

Уйьренип келгенде, кеспили журналистти ногай болигинен КЧР телевидениесининь билимлендирув болигининь етекшиси этип коьширедилер эм кыскажылы билдирувлерди юритип баслайды.

2002-нши йылдын январь айыннан алып КЧР Оькиметининь тапшырмасы ман Алтынай Атуова «Ногай давысы» газетасынын бас редакторы аьрекетин юритип баслайды. Эм бугуьнлерде де ол ногай газетасын уьстинликли етекшилеп келеди. Онынь эстеликли ярату-вшылыклы етимислерининь бириси 2015-нши йыл ишинде «Орак эли - Эркин-Юрт» деген онынь тувган юрты акында шыккан китаби болады.

Китапти И.Капаев туьзген. А.Атуова болса, сол китаптинь соавторы болады.

Алтынай Юнусовна 1999-ншы йыл ногай ясы Р.Курулов пан бактысын байлайды. Кыскажылы тек шынты журналист болып калмай, наьсипли ана да болады. Олардын татым аьелинде эки увыллары Давлет эм Азамат оьсип, куьзелерин арттырадылар.

Тезден «Ногай давысы» газетанын бас редакторы Алтынай Атуова оьзининь 50 йылык мерекесин белгилейди. Халкына багысланган пайдалы исинде эм ярату-вшылыгында оьнерли куллыкшыга йогары етемислер, ийгиликлер коып болганын йораймыз.

Г. НУРДИНОВА.
Суьвретте: А.Атуова.

КОНКУРС

Балалардын кавыфсызлыгы

Бугуьнлерде, Интернет байланысы бойынша балалардын кавыфсызлыгын канаттап уьшин, «Сетевичок» Савлайроссиялык акциясы йол алды.

Кавыфсызлыкка багысланган бир ортак дерис ишинде кызыклы билимлендирув шаралары оьткерилеет. Сонь ишинде, балалардын компьютер бойынша билимлерин тергев ниет пен, уьшинши халклар ара

онлайн - квест те озгарылаят.

«Сетевичок» миллет савгасын энь ийги билимлендирув иштелиги болган компаниясы алаят. Сол еньювши компанияды балалар оьзлери Интернет байланысы бойынша белгилеет. Бу конкурс дистанционлы формат кебинде ноябрь айга дейим бардырылаят. Конкурс акында толы билдирувлерди сетевичок.рф сайтыннан алмага боласыз.

Халклар ара татымлыкты беркитип

22-26-ншы сентябрьде Дагестан Республикасынын Унцукуль районнын Ашильта авылында орынласкан «Кайын» (сосна) деген комплексинде экстремизм эм терроризм идеологиясына карсы куьресуьв ниет пен конакшылыктын орнына багысланган Сырт Кавказ яслык билимлендирув слеты озгарылды. Слет 23-нши сентябрьде ашылды. Шара Сырт Кавказда яшайтаган миллетлер ара байланысларды оьрлендирув, экстремизмнинь алдын шалув, Дагестан Республикасы еринде «Конакшылык» проекти бойынша сулыбы ман боьлисуьв эм Россия еринде соны таралтув мырадта озгарылады. Слетта патшалык власть органларынын ваькиллери, илми ямагатлыклары, экспертлер, Ставрополь крайнын, Дагестан, Ингушетия, Сырт Осетия-Алания, Шешен, Кабарты-Балкар,

Карашай-Шеркеш, Калмыкия республикаларынын студент яслары ортакшылык эттилер. Слет оьтуьви бойынша тоьгерек столлар, билимлендирув мастер-класслар, семинарлар, «Яслар, халклар ара татымлык эм патриотизм уьшин» деген Уьшинши Савлайроссиялык илми-билимлендирув конференциясы, катнасувшылар уьшин тыншаюв программасынын уйгынлавы озгарылды.

Шарады уйгынлавышлар «Наркома-ния эм алкоголизмге йок деп айтамыз» деген Савлайроссиялык фондыннь Дагестан боьлиги, ДР-нын миллет политикасы бойынша министерствосы, Унцукуль районнын администрациясы, Дагестан патшалык педагогикалык университети эм Дагестаннын оьз ыхтыяры ман аьрекет эткенлердинь козгалысы болдылар.

1-нши октябрь – ЭСЛИ АЬДЕМЛЕР КУЬНИ

Маша-абай деп суьемиз

Карагас авылынын сыйлы ясуьйкени, бавырмалы хатын Мариэ Аджи-гайткан кызы Авасова бугуьнлерде 77 ясында. Ол асылы ман Ставрополь крайнын Нефтекум районнын Абрам-Тоьбе авылыннан, бала шагы, яслыгы бу кишкей авылда оьткен. Карагас авыл ясы Оразнияз Авасов пан (яткан ери ярлык болсын) 27 йыл яшаган, 5 балады асыраган. Бугуьнлерде Мариэ-абайдын касында 3 баласы, 9 уныгы, 4 немереси яшайдылар. Байрам куьнлерде де, булай заманда да олар оны йлуьвлыкка орайдылар.

Мариэ Авасова баслап УОС-та техника болып ислеьтаган болган, сонь йыллар ол Карагас авыл «Алтын кус» балалар бавында тербиялавыдын коьмекшиси болып ислеген. Кыскажылыдын колында авылдын коьплеген балалары оьстилер, олар аьлиги заманга дейим ога «Маша-абай, амансызба?» деп йылы йологиядылар эм суьедилер.

Тийисли тыншаювга шыккан ясуьй-

кенимизди социаллык куллыкшы Эльбийке Кокенова карайды.

– Мен эльбийке кызыма бек разы. Дени сав болсын, балаларыннь хайырын коьрсин,– дейди Мариэ-абай.

Эльбике Кокенова 2008-нши йылдан алып Мариэ Авасовады социаллык буйымлар ман аьжетсизлейди. Юмада эки кере абайдын уьйин йыйнайды, керек болса аклаьды, сыпырып тазалап коьды, абайдын коьньилине етеди.

Коьплеген йыллар яваплылык пан ислегени уьшин Мариэ Авасовага коьплеген грамоталар тапшырылган, «Ана медали» савгасын да саклап койыпты ясуьйкенимиз. Сондай сый аьырай казанган хатын, соны уьшин патшалык ога социаллык буйымлар ман пайдаланмага амал береди. Сондай яваплы куллыкка ийги этип ислеьди Эльбике Кокенова.

М. КАРТАКАЕВА,

КЦСОН боьлик етекшиси.

Суьвретте: М.Авасова эм Э. Кокенова.

1-нши октябрь – ЭСЛИ АЪДЕМЛЕР КУЪНИ

Ясуыйкен – сыйы ман, берген маслагаты ман

– Ясуыйкенди сыйла-санъ, йолынъ болар, деген союзге бизим яшавдынъ кайсы заман-ларында да орын табылып келеди. Эш те, эндигиден армаган да биз ясуыйкенди сыйлавды мутпассык деп бек сенемиз...

Червленые Буруны авылында буьгуьнлерде Раиса Сабирзяновна Кульманбетова сыйлы ясуыйкенлердинъ бири-си болады. Ол асылы ман Червленые Буруны авылыннан болмаса да, авыл-эли оны озиндикилерден кем оьрметлемейдилер.

– Мен озим Кумлы авылыннан коьшип келгенмен. Мени бу авыл бек аьруьв йолыкты. Авылдасым Зарбийке Аджимусаева, аданастан кем болмай, катнайды. А социаллык службасынынъ куллыкшылары акында айтсам, оларга союз йок. Бир союзимди ерге туьсирмеслер – туькенге де барадылар, уйде де

тазалыкты тутадылар, ас-сув да аьзирлейдилер, – дейди авыл ясуыйкени Раиса Кульманбетова.

Ясуыйкен аьдемлерге бизим куьнле-куьнлик эс этуьвимизден баска коьп зат керек тувыл. Сол куллыкты бизим социаллык тармактынъ куллыкшылары яваплы толтырадылар. Червленые Буруны авылында Раиса Сабирзяновнага оз коьмегин Айна Караева этеди. Ол кайсы заманда да коьмекке аьзир.

Социаллык служба-сында да касиетлерине коьре юмса, кыйынлыкта кол созып болаяк куллыкшылар исин бардырадылар. Айна сондайлар саныннан.

– Ол меним кызымдай, мен оны ман йолыгысты куьтип тураман, Айнасыз мен бир байрамды да озгармайман, ол мага Ораза, Курман байрамларды озгармага коьмегин этеди, – дейди

Раиса-абай.

Солай ок, Раиса Кульманбетова озининъ разылыгын авылдынъ социаллык службасынынъ етекшиси Менглихан Картакаевага, специалистлер Руслан Картакаевке, Гульнара Кокшеевага билдиреди.

– Тезден эсли аьдемлер куьни белгиленеди. Сол куьнде де меним янымда Айна-кызым болагына шек йок. Мен ак юрегимнен сол тармактынъ куллыкшыларына уйкен савбол айтаман, сиз янымызда болсанъыз, куьнимиз де, туьнимиз де куьнхирт болмас. Сиз бизге куьн саьвлеси болып, сувыктыкта йылув берип турасыз, – дейди Червленые Буруны авыл ясуыйкени.

М. КАРТАКАЕВА, КЦСОН-нынъ боьлик етекшиси.

Суьврете: Р. Кульманбетова социаллык службасынынъ куллыкшылары ман.

БОЬЛИК

Балалы аьеллерге ярдам

Аьлиги аьел авыр заман оьтеди: ол аьдетте болган кептен янъысына коьшеди, аьелдеги катнастар туьрлендилер. Аьеллер бузылувлары коьп, балалар арасында сакатлар саны оьседди, ямагатагы эм аьелдеги социаллык кыйынлыктар психологиялык стресслердинъ себеплери боладылар. Бу затлар баьриси де аьелди беркитуьв акында аян шаралар коьрмеге кереги акында айтады.

Бу маьселелер мен КЦСОН подразделение-лерининъ бириси – балаларды эм балалары бар аьеллерди социаллык

яктан аьжетсизлев боьлиги каьр шегеди. Боьликтинъ бас борышы – аьеллердинъ ыхтыярларын яшавга шыгарув, маьселелерди туьрли коьмек этуьвлер эм маслагатлар аркасында шешуьв. Боьликте балалар куьндиз туратган стационар ашылган. Окувдан бос заманында мунда турмага тийисли балалар стационарга келедилер, мунда психологлар эм специалистлер оларга уйге берилген борышларды толтырмага ярдам этедилер. Эмлев физкультура бойынша инструктор керексинетаган балаларга массаж этеди. Сол

ок куллыкшылар балаларда билимге кызыксынув, патриотизм сезимин, тувган якка, аьелге суьйимди тербиялайдылар.

Боьликтинъ негизинде Оьнер уйи мен бирге «Баскага да эм озинъе де куваныш савкатла» деген социальный проект яшавга шыгарылады.

5-нши октябрьде, Ашык эсиклер куьнинде, бизим стационарга келмеге («Нур» деген банкет залынынъ касында орынласкан) эм билимли специалистлердинъ ярдамын алмага шақырамыз.

А. АГИСОВА, боьлик заведующийи.

ТАЛАПЛЫ КУЛЛЫКШЫ

Исин сапатлы толтырады

Аьлиги заман ман яшав, озганды эсте тутув, келеектегиге сенуьв – мине кайдай Зарема Хайрудиновна Шуваковадынъ яшавга карасы. Ол оззи Куьнбатар авылында 1976-ншы йылдынъ 1-нши сентябринде интеллигентли аьелде тувган. Анасы – шет эллер тиллерининъ окытувшысы, атасы – бас агроном. Куьнбатар авыл орта школасын 1993-нши йылда уьстинликти кутылган эм Дагестан патшалык университетининъ тарих факультетине окувга туьскен. Соны етимисли битиреди эм тарих окытувшысы кесписин алады. Ол анасынынъ йолын алып, окытувшы болмага суьетаган эди. Болса да сонъында ол куллык излестиргенде, Яшавшыларды социаллык яктан канагатлав орталыгы барлыгы акында билген. Соьйтип Зарема 2004-нши йылда бу тармакта секретарь-референд ис орыннан озининъ ис аьрекетин баслаган. Ийги куллыкы уьшин бир неше кере сый грамоталары ман савгаланган. Шалыскыр, талаплы яс кыскажаклыды тезлик социаллык ярдамы боьлигининъ етекшиси этип беркитедилер.

Буьгуьнлерде З. Шувакова тезлик социаллык ярдамы боьлигининъ куллыкын ийгилендируьв бойынша ис аьрекетин бардырады. Соны ман бирге ол «Соци-

аллык ярдамларын алуьвшылардынъ ортак регистри» деген янъы инновационлык программасы бойынша уйкен куллыкты да юритеди. Компьютерди де аьруьв анълайды. ДР Ис эм социаллык оьрленуьв министерствосы ман инновационлык программасын юритуьв бойынша ийги специалист деп белгиленген. Оьз исин дайым да сапатлы кепте толтырады, оззи уьшин яваплы,

коллективте уйкен сый эм оьрмет казанган.

Тезлик социаллык ярдамы боьлигининъ куллыкшылары Зарема Хайрудиновнады ис байрамы эм сыйлы мерекеси мен кутлайдылар, ога берк ден савлыкты эм армаган оьрленуьвди йорайдылар.

З. АБДУЛХАЛИКОВА, тезлик социаллык ярдамы боьлигининъ специалисти.

КЛУБ АКЫНДА

Яшавларын кызыклы этпеге шалысадылар

Нариман авылында «Уьшинши яшав шагы» деген клубы аьрекет этип келетагына эки йыл болды. Ясуыйкенлерди белсенли эм узак яшамага, савлыкты сакламага шақырув – клубтынъ бас мырадлары болады. Клуб Нариман авылында аьрекет этетаган социаллык куллыкшылары ман уйгынланган.

Курман-байрамды байрамшылав куьнлеринде клубта саваплык уйле асы уйгынланды. Ясуыйкен гражданлары

шаралар, хабарласувлар, байрам асларын уйгынлаганлары уьшин, социаллык куллыкшыларына оз разылыкларын билдиредилер. Мунда олар ясылык йылларын эслерине туьсиредилер, келерекке мырадлары акында айтадылар, бири-бирине кызыклы аьрекет таппага ярдамласадылар.

Эсейгенде баьри ясуыйкен аьдемлер де картлык акында ойланадылар. Ким болса да, бир зат та этпей, босына яшавын озгармага

суьймейди. Олар белсенли, оьнерли кепте яшамага, биревге пайдалы болмага суьедилер.

Сол саялы, биз баьри кызыклы яшамага суьйгенлерди эм ымтылганларды бир затка да бойсынмай, белсенли болып, узак йылар яшамага суьйгенлердинъ ямагатына – «Уьшинши яшав шагы» деген клубынынъ сырасына косылмага шақырамыз.

А. ЭСЕНБАЕВА, боьлик етекшиси.

ЯНЪЫ ПОЛОЖЕНИЕ

Совет беркитилген

2015-нши йылдынъ 1-нши январиннен алып КЦСОН орталыгында «Россия Федерациясында гражданлырды социаллык яктан аьжетсизлевининъ негизи акында» Федераллык Законаына коьре (28.12.2013 й., №442-ФЗ), социаллык яктан аьжетсизлев организациясынынъ попечительский советининъ акында Положение беркитилген эм куьшине туьскен.

Попечительский совет

тавыслав орган болады эм социаллык организациясынынъ аьрекетининъ маьнели соравларын карамага деп туьзиледи. 2016-ншы йылдынъ июнь айынан алып ГБУ ДР КЦСОН орталыгында попечительский советининъ янъы сырасы туьзилген. Совет председатели болып Р. Мурзагишиев салынган, онынъ орынбасары – М. Бекбулатов, совет агзалары – С. Джумаев, Я. Караев, З. Оракова.

Янъы сырасы ман совет эки кере кенъес озгарды. Биринши кенъесте советтинъ положениеси, ыхтыярлары эм борышлары ман танысылды. Экинши кенъес 23-нши сентябрьде озды. Шарада эслилер куьнине аьзирлик коьруьв, ис планы, орталык боьликери озгаратаган шаралар акында соравлар каралды.

М. КАРТАКАЕВА, КЦСОН директорынынъ орынбасарынынъ куллыкын юритуьвши.

Аталыкты саклав – асыл борыш

Коьп йыллык аьдетке коьре 1-нши октябрьден алып сав элимиз бойынша ясы еткен граждaнларды аьскершилик куллыгына шақыртувдын куьзги кезеги басланады. Аьскершилик куллыгын толтырув ол Россия Федерациясынын Конститущиясы бойынша элимиздинь гражданларынын асыл борышы болып саналады. Бурыннан бери Аталыкты саклав эр аьдемнинь энь сыйлы эм яваплы борышы болып келеди. Аталыкты коршалав – ол тек законда беркитилген борыш та тувыл, ол маьнели эдаплык белгиси, аьр бир гражданиннинь патриотлык яваплыгы.

Федераллык законы ман келисли кепте Россия граждaнлары уьшин аьскершилик борышы токтастырылган. Аьр бир гражданин ога 17 яс толганда ок оьзининь яшайтаган ери бойынша военкоматта аьскершилик эсабына алынмага тийисли. Аьскершилик куллыгына аьскершилик эсабында болган Россия граждaнлары 18-ден 27 ясына дейим шақыртыладылар.

Уьстимиздеги 2016-ншы йылда Россия Федерациясында армияга шақырув йорыгы «Аьскершилик борышы эм аьскершилик куллыгы акында» деген 28.03.1998-нши йылдагы 53-нши номерли Федераллык законы, солай ок РФ Оькиметининь «Россия Федерациясынынь граждaнларын аьскершилик куллыгына шақыртув акында Положениеди беркитуьв акында» деген 11.11.2006-ншы йылдагы токтасы ман беркитилген. Быйыл аьскершилик куллыгына 1989 – 1998-нши йылларда тувган яслар шақыртылады.

Армияга шақырув – ол медициналык тергевлерди оьтуьвди эм шақырув комиссиясынынь ййынына келуьвди, солай ок военко-

маттынь повестка кагытында коьрсетилген заманга эм аьскершилик куллыгына аткарув ерине ййылувды уйгынлав шаралары.

Аьскершилик куллыгынынь заман болжалы сол ок кебинде 1 йыл болып калады. Армияга кетектинь алдында призввниклер медициналык тергевлерди оьтпеге керек боладылар. Аьскерге кетуьвге, сонынь эсабында медициналык тергевлерин оьтуьвге ясына еткен граждaнлар военкомат повесткалары ман шақыртыладылар.

Шақырув комиссиясы тамамында аьр бир призввниктинь аьскершилик куллыгына яравлы болувынынь категориясы белгиленген сонь карар алады.

Призввниктинь аьскершилик куллыгын толтырувга яравлы экени акында туьз медициналык тамамлавын берип болмаган аьлде сондай призввник шақырув комиссиясынынь карары бойынша медициналык учреждениесине амбулаторлык яде стационарлык медициналык тергевлерин оьтуьвге йибериледи. Оннан сонь ол кайтадан медициналык тергевлерди оьтуьвге эм шақырув комиссиясынынь ййынына келуьвге шақыртылады.

Ногай районынынь яслары аьскершилик куллыгына бармага бек сьудедилер. Болса да бас деп армияга йогары кеспилик билими бар болган, ДОСААФ Кизляр автошколасында (военкоматтынь боьлиги мен йиберилип) аьзирленген эм С, Д, эм Е категориялары бойынша водительлик шайытламалары бар болган граждaнлар шақыртыладылар.

А. МЕЛЬНИКОВ,
Тарумов эм Ногай районлары бойынша военкоматынынь боьлик начальниги.

ШАКЫРУВ

Эсли аьдемлерге эс этейик

1-нши октябрь – Эсли аьдемлер куьни. Ол бизге айлак та ювык аьдемлеримиз – бизим атайлардынь эм тетейлердинь, аталарымыздынь эм аналарымыздынь байрамы. Ол аьдем акыллыгынннь, граждaнлык каьмбилликтинь, ян-коьнъил юмартлыктынь байрамы, тап сондай ян сапатлары согысты эм экономикалык кыйынлыкларды оьткен аьдемлерге берилген. Байрамнынь бас борышы эсли аьдемлердинь маьселелерине коьтериньки эс этуьв болады.

Бу куьн бизге баьтир ясуьйкен несиллерге уьйкен муьсиревлигимизди билдирип калмай, ама соларга ак юрегимизден маьне беруьвимизди коьрсетпеге амал береди.

Ямагаттынь эсин картлыктынь маьселелерине каратув, эсли аьдемлердинь ислеринде социаллык ягыннан катнасувды кеплендируьв, несиллердинь макулласувлыгын беркитуьв ниет пен «Ногайский район» МО КЦСОН ГБУ Ногай районынынь организацияларынынь, учреждениеле-

рининь етекшилерине, предпринимательлерге эм дин аьрекетшилерине 2016-ншы йылдынь 1-10-ншы октябрь декадасында ясуьйкен аьдемлерге материаллык ярдамын этуьв бойынша саваплык акцияларын, олар уьшин саваплык туьски асларын, тыншаюв кешликлерин оьткермеге шақырув этеди.

Сизинь юмартлыгыньыз эм ийгилигиньиз Тувган Элимиз уьшин олардынь коьрсеткен йигитлигине, кайратлы исине, буьгуьнлерде олардынь керексинуьвлерине эс эткенинньиз уьшин эсли аьдемлер мен разылык эм муьсиревлик кебинде хош коьрилеек.

Аявлы ясуьйкенлер! Сиз бизим сыйды эм оьрметти кыйыныньыз бан казангансыз. Сонынь уьшин сизинь алдыньызда басымызды тоьмен иемиз. Баьри эсли аьдемлерди сондай ярык ийги куьни мен кутлаймыз!

Байрамынньыз бан!

Г. КАПИТУЛЛАЕВА,
«Ногайский район» МО КЦСОН ГБУ директоры.

(Басы 37-38-нши номерлерде)

Аьптеси:

– Кырымнан баьри

йылтырап,

Ишимнен баьри калтырап,

Сени йолга саламан.

Йылай-сыклай каламан.

Йолынь кайда, ким билер,

Кимлер болар касынъда,

Арып ятсань, аданас,

Ким олтырар касынъда?

Огыр йолга, аданас,

Йоравларым яхшы зат,

Ден савлыгынъ, Алимхан,

Ананъ болып айтаман:

Бир Аллага аманат.

Енъип болсанъ душпанынъ,

Сен артынъа тез ок кайт.

Саклап сени тураяк,

Аьптень, савлай ямагат.

Аьылдаслары:

– Баламыздай эдинъ сен,

Балдай болып яраган.

Аявлымыз эдинъ сен,

Аямызда ойнаган.

Энди буьгуьн сени биз

Алыс йолга саламыз,

Алимхан, сага сенемиз:

Кувып намарт душпанды,

Ногай элге кайтувынъ

Карт та, яс та караймыз.

* * *

Йылы айтты,

Аманласты баьри мен

Алып шыкты

Аьдемлердинь колларын.

Тек болса да

Эш токтатып болмады,

Ерге аккан

Коьзлерининь ясларын...

Белки, коьз яс

Аккан болар сол заман,

Аьылдаслар

Йылы колын бергенде,

Белки, коьз яс

Келген болар сол заман,

Ана оьлик

Коьз алдына келгенде...

Йолга туьсти,

Узак йолга атланды.

Ана Эли

Коьз алдында калады.

Кушак яйып

Ногай ердинъ авасын,

Соньгы кере

Алимхан да ютады.

Каладылар,

Арт калады сокпаklar,

Яланъаяк

САВАПЛЫК

Керексинетаганларга ярдам этейик

Август айдынъ ортасыннан «Инсан» саваплык фондынынь акциясы тагы да оьз аьрекетин баслаган. Бу акциядынь бас ниети – Ногай районынынь коьп балалы эм бай яшамайтаган аьеллерин азык-туьлик ййыйнтыгы ман канатглав. Аьелдинь аьр бир аьдемине сондай бирер ййыйнтык бериледи. Биз бу ерде Алла-Тааладынъ элшисининь: «Аьдемлерге коьмек этетатаган инсаннынъ аяklarын Алла Сират коьпирин оьтєятканда беркитер», – деген созьлерин мутпайык. Яшавда кыйынлы аьллерге туьскен аьдемлер олар мутылмаганын, оларды эсте саклайтаганын эм сьуетаганын билсинлер. Ййыйнтыктынъ орта баасы – 450 маьнет акша. Сонынь ишине киретаган тамак-азык товарлары: 1-ер килограмм дуьги, секер,

АЛИМХАН

Коьп кыдырган Алимхан.

Ювырады кери карап

авыллар,

Яслар бара

Эки атлы арба ман.

Аьне калды

Арсланбектинъ йылгасы.

Онда яслай

Алимхан коьп шомылган.

Аьне калды

Соньгы ногай авылы,

Тардай болды

Уьйкен шоьллик яйылган...

2. БАЙРАМГА – САВКАТ

Куьзги шак.

Окопта эди Алимхан.

Ол ойлайды:

Тезден байрам келеек.

Уьйдегилер,

Уьйкен Элде баьри халк

Бу байрамды

Кайтип энди оьткерер?

Сондай ойлар

Бийлей эди сержантты.

Кирип келди

Командири взводтынъ:

– Келсин дейди

Сага аьли тез болып.

– Тамаша ис, –

Деди Алимхан оьзине. –

Коьптен бери

Шақырувлар йок эди.

Йылы карап,

Чеботарев коьзине,

Ушып турып,

Айткан ерге йоьнеди.

Ротадынъ командири:

– Бизим Аьскер

Авыл, кала босатып,

Уьстинликке

Етиседи куьн сайын.

Байрам келе,

Октябрьдинъ байрамы,

Юреклерге

Уьйкен сеним салдырып.

Бизге керек

Савкат этуьв бу куьнге.

Сага буйрык:

Полковойдынъ атыннан:

«Бир «тил» тавып

Аькелмеге бу кеше...»

Карта ашты

Шыгарып столыннан.

Собьлестилер.

Айтты тагы сержантка:

Берилеек

Сизге йолга доьрт кайык,
Сувдан оьтуьв –
Ол акында сен ойлан.
Куьнбатарда –
Калын биткен орманлык.
Кыйын эди,
Кыйын эди бу буйрык.
Толтырмаса
Амал да йок, амал да,
Коьп ойланды.
Коьп ойлатты кыйынлык –
Нешик энди
Оьтуьв керек йылгадан.

Ногай шоьлдинъ
Эр йигити Алимхан,
Яяв, атлы
Яв тарапта коьп болган.
Йигерленди,
Йолдасларын кайрады.
«Тил» табувга
Кара туьнде йолланды.
Артта калды
Уьйкен Висла йылгасы.
Ракеталар
Сызгырады токтавсыз.
Кулак туьптен
Ушадылар куьллелер.
Яралыдай,
Куьрсинеди тереклер.
Сувлы ер мен
Ымтылады солдатлар,
Коллары ман
Кара ерди казады.
Тизлериннен
Кан тамшылар агады,
Кайда юруьв
Каранъада орманда?
Алимханнынъ
Тап басында ракета
Атылды.
Ярык болды бир кесек.
Эм коьрдилер,
Туры экен часовой.
Бек куныскан,
Тонъа болар, ким биле?
Уьйкен сорав:
– Нешик оны алмага?
Янасайык, –
Деди тагы биристи.
– Дурыс, – деди
Алимхан, – тек алдыга.
Ерде ялдап
Басладылар баьриси.
Каранъада
Абыт этуьв заьлим зат.
(Ызы болаяк).

ВНИМАНИЕ! ПРОПАЛ РЕБЕНОК!

Шмагин Сергей Васильевич

2012 г.р.

г. Магадан

УФССП России по Магаданской области разыскивается **Шмагин Сергей, 10.03.2012 г.р.**, место жительства которого, по решению суда, определено с его матерью. Должнику – отцу разыскиваемого ребенка: **Лысюк Василий Павлович, 23.06.1972 года рождения, уроженец п. Армань, Ольского района, Магаданской области** судом определен порядок общения с несовершеннолетним сыном в определенные дни и часы по месту жительства матери, однако, должник, проигнорировав решение суда, вывез ребенка за пределы Магаданской области без ведома матери и до настоящего времени его местонахождение неизвестно. СУ СК РФ по Магаданской области по факту исчезновения ребенка возбуждено уголовное дело по ч. 2 ст. 105 УК РФ (убийство).

Вероятнее всего передвигаются автостопом.

Могут находиться в любом регионе РФ!

Отец Лысюк Василий Павлович

Всех, кто обладает информацией о пропавшем, просим сообщить по телефонам: +7(4132)649-678, 654-170, +79148516097

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ СОБРАНИЯ О СОГЛАСОВАНИИ МЕСТОПОЛОЖЕНИЯ ГРАНИЦ ЗЕМЕЛЬНОГО УЧАСТКА

Кадастровым инженером **Магомедхановой З.А. magoedkhanovaz@mail.ru 8(8722)940068. № квалификационного аттестата 05-11-94** в отношении земельных участков, расположенных по адресу **РД. Ногайский р-н, автомобильная дорога А-167 Кочубей-Нефтекумск-Зеленокумск-Минеральные воды км 0+000 - км 95+830.** выполняются кадастровые работы по уточнению местоположения границы земельного участка.

Заказчиком кадастровых работ является **Федеральное казенное учреждение «Управление федеральных автомобильных дорог «Каспий» Федерального дорожного агентства» uprdor.kaspiy@mail.ru (851) 248-06-86.**

Собрание заинтересованных лиц по поводу согласования местоположения границ состоится по адресу: **РД, г. Махачкала, ул. Шамиля № 15 «17» октября 2016г. в 15 часов 00 мин.**

С проектом межевого плана земельного участка можно ознакомиться по адресу : **РД, г. Махачкала ул. Шамиля №**

15. Обоснованные возражения относительно местоположения границ, содержащихся в проекте межевого плана и требования о проведении согласования местоположения границ земельных участков на местности принимаются с «17» сентября **2016 г.** по «17» октября 2016 г. по адресу: **РД г. Махачкала ул. Шамиля, № 15.**

Смежные земельные участки, с правообладателями которых требуется согласовать местоположение границ земельных участков с кадастровыми номерами:

05:04:000001: 1994,
05:04:000001: 1866,
05:04:000001:2116,
05:04:000124: 13,
05:04:000124:11(6),05:04:000124:12,05:04:000072:46(1).
05:04:000064:6,
05:03:000001:323,
05:03:000001:269.
05:03:000001:333,
05:03:000001:285.
05:03:000001:277.
05:03:000002:1,
05:03:000001:228.
05:03:000001:276,
05:03:000000:37/1.05:03:0001:199, 05:03:000001:234.05:0

3:000001:235,
05:03:000003:800,05:03:00001:202. 05:03:000003:854.
05:03:000003:767,
05:03:000003:764,05:03:00001:173. 05:03:000003:778,
05:03:000001:266,
05:03:000003:800.05:46:000034:1, 05:46:000018:35,
05:46:000003:183,
05:03:000005:211.05:03:0001:211,05:03:000003:679.05:04:000125:1(1)

и других земельных участков, расположенных в кадастровых кварталах:

05:03:000003, 05:03:000005, 05:03:000001, 05:04:000124, 05:04:000072, 05:04:000064, 05:03:000002,05:03:000000.05:46:000034,05:46:000018, 05:04:000125, находящиеся в радиусе 50 метров от оси автомобильной дороги «А-167 Кочубей – Нефтекумск – Зеленокумск - Минеральные воды км 0+000 - км 95+830» .

При проведении согласования местоположения границ при себе необходимо иметь документ, удостоверяющий личность, а также документы, подтверждающие права на соответствующий земельный участок.

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ АУКЦИОНА ПО ПРОДАЖЕ ПРАВА НА ЗАКЛЮЧЕНИЕ ДОГОВОРОВ АРЕНДЫ НА ЗЕМЕЛЬНЫЕ УЧАСТКИ ИЗ ЗЕМЕЛЬ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО НАЗНАЧЕНИЯ

Форма торгов – открытый аукцион по закрытой форме подачи предложений по цене.

Организатор торгов – администрация муниципального образования сельского поселения «сельсовет Ортатюбинский»

Решение принято постановлением администрации муниципального образования сельского поселения «сельсовет Ортатюбинский» от 04.07.2016г. № 18.

Место проведения аукциона – РД, Ногайский район, с. Орта-тубе (здание администрации), дата проведения аукциона – 23.10.2016 года, время проведения аукциона – 09 ч.30 мин.

Предмет аукциона:

Лот № 1 – земельный участок категория земель сельхозназначения, с разрешенным использованием для выпаса скота, с кадастровым номером № 05:03:000007:1117/3, общей площадью 397 га пастбища, находящийся на территории МО СП «сельсовет Ортатюбинский». Начальная выкупная стоимость права аренды земельного участка составляет – 41288 (сорок одна тысяча двести восемьдесят восемь) рублей, шаг аукциона составляет 5% – 2064 руб. Сведения об обремененности отсутствуют. Сумма задатка составляет 20% – 8258 руб.

Заявки на участие в конкурсе принимаются в запечатанном конверте с 22 сентября 2016 года по 22 октября 2016 года по адресу: РД, Ногайский район, с. Орта-тубе (здание администрации) по рабочим дням с 8.00 до

17.00 по московскому времени. Вместе с заявкой подаются следующие документы:

Для физических лиц – документ удостоверяющий личность, либо доверенность представителя.

Для юридических лиц – заверенные нотариально копии учредительных документов и свидетельства о государственной регистрации юридического лица.

Документ, подтверждающий внесение задатка для юридических и физических лиц.

Задаток вносится по реквизитам: УФК по РД (администрация МО СП «с/с Ортатюбинский», л/сч 03033928300), ИНН –0525001131, КПП – 052501001, ОГРН – 1020501444325, отделение НБ – Республики Дагестан г. Махачкала, БИК – 048209001, р/сч – 40204810400000000497, л/сч – 03033928300, назначение платежа – обеспечение аукционной заявки.

Договор аренды заключается по истечении 5 дней со дня подписания протокола результата аукциона.

Дата, время и место определения участников аукциона – 23 октября 2016 года в 9 ч.30 мин. по московскому времени по адресу: РД, Ногайский район, с. Орта-тубе (здание администрации).

Предоставление документов для принятия участия в аукционе, оформление заявки, договора о задатке и месте проведения аукциона по адресу: : РД, Ногайский район, с. Орта-тубе (здание администрации).

АДМИНИСТРАЦИЯ МО СП «СЕЛЬСОВЕТ ОРТАТЮБИНСКИЙ»

извещает о бесплатном выделении следующих земельных участков для индивидуального жилищного строительства молодым семьям площадью 1500 М.кв. каждый:

лот № 11 - по улице Советская № 11
лот № 12 - по улице Советская № 13
лот № 13 - по улице Ленина №7
лот № 14 - по улице Ленина № 15
лот № 2 - по улице Садовая, 12

Ответственный исполнитель

лот № 3 - по улице Садовая, 14

Сроки: время и порядок предоставления заявок в течение месяца со дня выхода газеты по адресу организатора торгов.

Место и дата проведения: с.Орта-тубе, ул.Советская д.1 администрация МО СП «сельсовет Ортатюбинский».

Конкурс проводится на 31 день с момента публикации (если 31 выходной, то в следующий рабочий день).

Время проведения - в 10 часов.

Нурманбетов И.И.

Кайтып уьйин тапканга айыплав йок

Дагестан Республикасынынъ Прокуратурасынынъ билдирувине коьре, законга карсы карак туьркимлерининъ сыраларында болган аьдемлер озь ыхтыярлары ман савытларын салып, олардынъ аьрекети бойынша кыянатлык туьзилиси болмаса, уголовлык яваплыктан босатыладылар.

Сол санга, озь ыхтыяры ман, бар савытын власть органларына берген яде болса, кир ниет пен кулла-

нылаяк савытлардынъ бар ерин коьрсеткен аьдемлер эм савыт атып уьйренмеген караклар санында болганлар киредилер.

Сойтип, биз йогарыда белгилеп озган шартларды толтырган аьдемлер (кара-клар) уголовлык яваплыктан босатыладылар.

Карак туьркимлер сыраларында болган, аьдемлердинъ озь ыхтыярлары ман савытларын салганнан сонъ, тийисли шартларды толтырганнан

сонъ, уголовлык яваптан босатылады деген законнынъ айырым пунктларына толтырувды ДР бойынша Россия УФСБ-сы да эткен. Сога коьре, уголовлык яваплыктан босатылады, эгер сол аьдемге, ол савытын салатаган шакта, уголовлык ис ашылмаган болса эм онынъ савыт салганы акында баска террористлик куьплердинъ уйгынлавышыларына билдирилмейди.

Куьрести куьшлендируьв керек

Йыл сайын Россия МВД Ногай районы бойынша иш ислер боьлигининъ куьлыкшылары комплексли оперативли кепте алдын шалув «Мак-2016» операциясын озгарадылар. Быйыл да бу шара эки кезекли болып огьти, операциядынъ экинши кезеги 30-ншы сентябрьде тамамланады.

Шарадынъ бас борышлары деп огьстирмеге ярамайтаган огьсимликлерди законга карсы шашувыннынъ алдын шалув, оларды аянав, нарко-

тикил огьсимликлерди огьстиретаган аьдемлерди яваплыкка тартув, оларды сагатаганларды, баска якка тасыйтаганларды аянав эм дембиге йолыктырув болады.

«Сеним телефоны» бойынша аьр бир гражданин Ногай районьнда, республикада каерде наркотикли огьсимликлер шашылтаганы, оларды ким тасыйтаганы, сагатаганы акында билдирмеге болады. Телефон номери – **8-(256)-21-478**, бу номер бойынша кеше-

куьндиз занъ сокпага болады.

Наркоманиядынъ кавыфлыгын анълайтаганлардынъ аьр бирисин биз сол мараз бан куьреспеге коьмек этинъиз деп шакрыамыз. Сизден келген аьр бир билдируьв маьнесиз калмаяк, тергелеек. Билген затынъызды ыхтыяр саклав куьлыкшыларына занъ согып билдиринъиз.

А. КОЙЛУБАЕВ,
болик етекишининъ куьлыгын юритувьшиси полиция майоры.

Сыйлы байрамды хош алдылар

Бас каламыз Москвадынъ Енъуьв паркынынъ Поклонный тавында бу йылдынъ 17-нши сентябринде байрам фестивали уйгынланып оьтти. Уйгынлавшылардынъ билдируьвлери-не коьре, шарага деп 5 мынънан артык аьдем-лер йыйылган эдилер. Олар ногай, татар, казак, кумык эм сондай баска миллетлер Фести-валь мусылман байрамы— Курман-байрамына багысланган эди, деп билдиреди Москва кала-сынынъ туризм эм регионлар ара байланы-сы, миллет политикасы бойынша департамен-тининъ пресс-службасы. Маданиятлык про-граммасы бойынша «Курайси» ансамбли, халк

артисти Р.Юлдашев, «Балалар тавысы 2» деген шоу-дынъ финалисти Саида Мухаметзяно-ва, оьз оьнерлерин «Дивани» куьби эм ногай йыравшысы Эдиге коьрсетгилер. Шарада Рос-сия халкларынынъ туьрли асларынынъ эм пай-далы товарларынынъ ярмарлыгы аьрекет этти. Балаларга деп батутлар, балалар уьшин ярыс-лары, ойынлары эм савгалары болган майдан да ашылган эди.

Фестиваль РФ мусылманлардынъ дин управлениеси мен, «Сафмар»эм «Закят» сава-плык фондлары ман уйгынланды.

Сувьретте: *шарадан коьринис.*

Олар яшавды енъил этедилер

Буюьгунлерде кайсы аьдемге де кыйынлы: акша-дынъ етиспевлиги, баалар-дынъ токтавсыз оьсуьви, аьдемшиликтинъ тоьменлеви юреклерди тырнайды. Кайсы ис те акшадынъ куьши мен юреди. Аьдемге ян авырув, языксынув, алаллык, танълык деген ийги хасиет белгилери йойылып барады. Аьдем эсей-генде йылы соьзлер онынъ коьнъилине кайтип бир кере-гедилер! Картайганда ийги соьз бен юректи ашпага, уй-шиликтеги ислерди битирме-ге бирерде бир инсан табыл-майды. Аьне сондай кый-ынлы яшав аьсеринде эсли аьдемлерге коьмекке «Ногай-ский район» МО КЦСОН ГБУ куллыкшылары табыладылар. Олар куьн исслигине, сувы-гына карамай, коьмек куьтип турган аьр бир эсейген аьдем-

нинъ уйине етип боладылар. КЦСОН-нынъ аьлиги дирек-торы Гульфира Капитуллаева, боьлик етекшиси М.Ярикова, специалист Р.Акбулатова эм баскалар баьри аьдемлерге де тез коьмекке етедилер, олар-дынъ юреклерине конадылар, янды ириткен ийги соьзле-рин айтадылар. Буюьгунлер-де КЦСОН районда сондай 658 аьдемге ярдамын этеди. Солардынъ ишинде согыс эм ис ветеранлары, пенсионер-лер, сакатлар, ялгыз яшайта-ганлар. Минне сондай куллык-шылар акында оьзининъ раз-лылык соьзин Терекли-Мектеб авыл яшавшысы, ис ветера-ны Сакинат Муртазали кызы Башантавова айтады.

С.Башантавова боьтен де социаллык куллыкшы-сы Медина Манаповадынъ иси мен бек разы. «Мен оны

кызымдай коьремен, ога «Машалла!» деймен. Медина бир истен де кажынмайды. Ол керек заманда яьма-ян келе-ди, юректи авлайды, коьнъил-ге етеди. Минне сондай аьдем-лер мен яшав енъил, коьнъил де ток. Аьлиги заманда ясуьй-кен аьдемлерге йылы карав, тувра соьзин айтув, оларды эринмей тынълав, боьтен де анълав, ярдамласув калай бек керегеди!».

Сакинат Муртазалиевна КЦСОН-нынъ баьри де кул-лыкшыларына, айырым кепте Медина Манаповага ден сав-лыкты, коьнъил куватты, наь-сипти, уйкен устинликлер-ди йорайды. Сондай аьдем-лердинъ аьрекети мен дунья-да яшамага да енъил болады.

М. НУРМАНБЕТОВА,
Кадрия атындагы орта школасынынъ окытуьшысы.

АКЦИЯ «Кино кешесинде» катнасты

Янъыларда Россия киносынынъ йылында биринши кере савлайроссиялык «Кино кеше-си» акциясы оьтти. Онынъ мырады — Аталык кинематографтынъ етимислерин таралтув, россия киносынынъ келеекте оьрленуьви. Акцияда Дагестаннынъ маданият учрежде-ниелери катнастылар. Ол Поэзия театрында йол алды. «Кино кешесин» Махачкалада ДР Маданият министрининъ орынбасары М. Гаджиев ашты. Ол буюьгун шаралар тек Поэ-зия театрында тувыл, П.Гамзатова атында-гы Сувьрет ясав музейинде де, Орыс театры-нынъ киши залында да, Даггосфилармония-дынъ Язгы майданын да оьбьятканын белги-леди.

Сол кеше тагы да Поэзия театрында режиссер Г. Данелиядынъ «Кайгырма» деген

киносы каралды.

Даггосфилармониядынъ Язгы майданын-да 3 россия кинофильми коьрсетилди — «Сме-шариклер», «Товарых 17», «Батальон». Мун-да Кинематографистлер соьузынынъ Даге-стан боьлигининъ правлениесининъ предсе-датели М. Сулейманов та болды. Онынъ соьз-лери мен акция биринши йыл оьтеди, келе-кте ол боьтен де коьп каравшылар йыйнар.

Сувьрет ясав музейи «Кино кешесинде» оьз программасын аьзирледи — «Саният-лар шыгармаларында кинематографлардынъ дуньясы» выставкасын, режиссерлар Д. Аба-шидзе эм С. Параджановтынъ драмасы худо-жествольк фильм «Ашик—Кериб, режиссер П. Веббер художествольк киносын «Ынжы таслы кулакшынлы кыз».

Ногай районынынъ Калинин авыл яшавшысы Рашида Арслановна Арслановага 8 ясына толувы ман

Яс куслардынъ анъындай,
Яслык сепкен танъындай,
Тувган куьнинъ гуьллердей
Атсын авлак-данъылда.
Куванышлы кув кимик,
Оьрге оьрсин коьнъилинъ.
Таза булак сув кимик
Йоравымыз тоьгилсин!

Тетеси Байрав, атасы Арслан, анасы Зульфия, акалары Темирлан, Руслан, кешеклери Саида, Аня, аданаслары Арслан, Рашид, Юсуф, синълиси Радима.

РОССИЯДЫНЪ ЭСТЕЛИКЛИ КУьНЛЕРИ

Уллы согысувлардынъ бириси

Галицийский согысув —Биринши дунья согы-сынынъ уллы деген согы-сувы болады (1914-нши йылдынъ август —сен-тябрь айлары). Бу согы-сув заманда орыс аьскер-лер кубыла Галиция-ды, Буковинады алды-лар, Перемышльди кор-саладылар. Операция-да 3-нши, 4-нши, 5-нши, 8-нши, 9-ншы аьскерлер орыс Кубыла — Куьнбатар фронтынынъ сырасын-да катнастылар (фронт командующийи — гене-рал Н.Иванов). Оларга 4 австро-венгер армия-лары (эрцгерцог Фри-дрих, фельдмаршал Гёт-

цендорф) эм генерал В.Войрштынъ герман куь-би карсы турганлар. Орыс аьскерлер австрия аьскерлерининъ планлары акында билип, сол билдируьвлер неги-зинде согысувды юритпе-ге токтасадылар. Билди-руьвлерге коьре, австрия аьскершилери Сан йылга-дан бираз кубылага карап, Львов районында орын-ласпага керекли. Сол ерде орыс аьскерлер оларды корсалап алмага ойлайды-лар. Болса да эки яктынъ да планлары бузылады, согысувлар созылады.

16-ншы (29) сен-тябрьде австрия аьскер-

лери куьш пен орыслар-ды Нижний Сан арты-на дейим шыгарадылар. Тек куьш йыйнап, орыс аьскерлер 10-ншы ноябрь-де Лупковский перевал-ды аладылар, Карпаты тавларын оьтедилер, сол айдынъ ызында орыслар Свидник, Медзилабор-це, Гуменне, Снина кала-ларды алганлар. Бу уллы согысувда австрия аьскер-лери енъиледилер. Бу опе-рация барысында Россия патшалыгынынъ армия-сы оьзининъ союзниклер алдындагы борышын тол-тырады, сол зат Сербия-ды бузылувдан бир кесек заманга куткарады.

ВРАЧТЫНЪ МАСЛАГАТЫ

Авырувдынъ кавыфлыгы уйкен

Кыста, языктынъ басында баьриси де грипп пен авырымага амырак болады. Боьтен де бый-ыл грипп авырувы айлак та кенъ яйылды. Авыры-ган аьдем эмленуьв йосы-кларын излейди, сога коьре биз, врачлар, яшавшылар-ды грипп мараздынъ бел-гилери мен таныстырма-га, оннан кайтип сакланув керек экенин анълатпага керекпиз.

Свиной грипп — донъыз-лардынъ оьткир инфек-циялык маразы, онынъ бир неше вирусы бола-ды. Сиз сорамага бола-сыз — донъыздынъ авыру-вы бизге не зат пан кавыф-лы? Бир-бир заманларда бу грипптинъ вирусы аьдем-

лерге де юкпага болады, бу заманда вирус ава-тамшы йол ман яйылады, солай ок ойыншыклар, савыт, кий-им мен яйылмага да бола-ды. Эмленмейтаган, яма-гат ерлерде болатан авы-рувлылар айлак та кавыф-лы боладылар.

Грипп оьткир баслана-ды, онынъ белгилери — эт кызув 39 градуска дейим коьтериледи, аьдем тер-лейди, осал болады, ярык-тан коркады, басы авырый-ды, суьеклери, сом этлери, коьзи авырыйды, авырувлы йоьткиреди, кусады, юреги булганады. Грипп авыр оьт-песе, 5-10 куьннинъ ишин-де таяды.

Грипптен сакланув керек. Соьйтип, бир неше

йорыкларды тутув керек болады — грипп пен авы-рыйтаган аьдемлер мен аьллеспенъиз, грипп мара-зынынъ эпидемиясы мезги-линде ямагат ерлерге бар-манъыз, боьтен де бала-лар ман мамыктан, мар-лядан этилген маскалар-ды тагынъыз, колларынъ-ызды таза этип ювынъыз, комплексли поливитамин-лер мен пайдаланынъыз. Бала ашайтаган болса, ога соган эм сарымсак беринъ-из. Мараз куьзде баслана-ды, сога коьре алдын шалув амаллар алынъыз. Эгер сиз грипп мараз бан авырыган болсанъыз, врачты уйге шақырынъыз.

А.ТАНГАТАРОВА,
педиатр.

З.М.Акмурзаев атындагы Червлёные Буруны авыл орта школасы ман Кулим-хан Батырхановна Аджиныязовадынъ атына 2007-нши йылда берилген № 05 АА0031502 номерли аттестат куьшин-нен тайган деп эсапланады.	Терекли-Мектеб авыл А.Ш. Джани-беков атындагы орта школасы ман Халил Аджигельдиевич Тунгатаровтынъ атына 2002-нши йылда берилген А № 9335982 номерли аттестат куьшиннен тайган деп эсапланады.
--	--